

Enheten för social utveckling
Alf Klingvall

Stockholms stad
Norrmalm stadsdelsnämnd

Tillsyn enligt tobakslagen (1993:581) och alkohollagen (2010:1622) i Norrmalms stadsdelsnämnd, Stockholms stad, 17 november 2016

Beslut

Det finns ett förbättringsområde enligt nedan:

- Stadsdelsförvaltningen bör se till att det finns rutiner för att skicka fattade beslut enligt tobakslagen till berörda myndigheter.

Länsstyrelsen finner att Norrmalms stadsdelsnämnd följer lagstiftningen i de delar som granskats. Länsstyrelsen avslutar därmed ärendet.

Bakgrund till tillsynen

Med stöd av 9 kap. 1 § alkohollagen och 19 a § tobakslagen har Länsstyrelsen utifrån tillsynsplan för år 2016 genomfört tillsyn i Norrmalm stadsdelsnämnd.

Länsstyrelsens handläggning

Tillsynsbesök har genomförts den 17 november 2016. Tillsynsbesöket genomfördes av Alf Klingvall från Länsstyrelsen. Vid besöket träffade Länsstyrelsen tillsynshandläggare Bengt-Enar Andersson, preventionssamordnare Fredrik Nell, enhetschef Jan Oskarsson, stadsdelsdirektör Johanna Engman, nämndordförande Marianne Berg-Ekholm samt nämndledamot Ulla Sjöberg.

Före besöket skickade Länsstyrelsen ut två frågeformulär som besvarades av tillsynshandläggaren. Vid besöket fördes diskussioner med tillsynshandläggaren och preventionssamordnaren utifrån de svar som lämnats. Därefter genomgicks ett antal akter i OL2 och tillsynsrapporter som upprättats vid tillsyn av detaljhandel med folköl och tobak. Tillsynen avslutades med ett samtal om Länsstyrelsens iakttagelser tillsammans med ovan angivna personer.

Redovisning av tillsynen

Organisation

På Stockholms stads socialförvaltnings utvecklingsavdelning finns en samordnare för folköls- och tobakstillsynen. Samordnaren kallar till möten och utbildningar och fungerar som en stödfunktion för stadsdelarna.

Anmälan från näringsidkarna av folköls- och tobaksförsäljning hanteras av socialförvaltningen. Efter att anmälan kommit in läggs den in i dataprogrammet OL2. Stadsdelen får sedan reda på om det tillkommit någon ny butik eller butiken

Datum
2016-11-25

Beteckning
705-14060-2016

bytt ägare genom att socialförvaltningen skickar ett e-postmeddelande när en ny butik lagts till i OL2.

Norrmalms stadsdelsförvaltning skickar ut ett inplastat registreringsbevis efter att besök har gjorts i butik av tillsynshandläggare senast en vecka efter anmälan kommit in.

I händelse av att egenkontrollprogrammet inte kommer in med anmälan blir det stadsdelsförvaltningen som följer upp denna del i tillsynen. Tobakslagen ställer krav på att egenkontrollprogrammet ska lämnas in vid anmälningstillfället. Det är viktigt att staden skapar rutiner och följer upp så att egenkontrollprogrammet kommer in med anmälan.

Riktlinjer och underlag för avgiftsbeslut skrivs centralt. Normalt innebär det att övergripande beslut för Stockholms stad först beslutas i socialnämnden och därefter i kommunfullmäktige. Ansvar för tillsyn av rökfria miljöer har miljönämnden i Stockholms stad.

Stadsdelsnämnden i Norrmalm ansvarar för tillsyn av detaljhandel med och servering av folköl och tobak.

Tillsynsplan och övergripande styrdokument

Stockholms stads riktlinjer som gällde vid tillsynsbesöket är beslutade i socialnämnden och av kommunstyrelsen i Stockholms stad 2013.

Stadsdelsnämndens tillsynsplan för folköl och tobak 2016 är skriven av tillsynshandläggaren och är beslutad i stadsdelsnämnden. Beslutet fattades i maj 2016. Enligt tillsynsplanen ska samtliga försäljningsställen få minst ett tillsynsbesök under året. Butiker nära skolor bör få fler besök samt om problem finns i butikerna. Vidare framgår av tillsynsplanen att tillsynen inte ska genomföras ensam av tillsynshandläggaren. Tillsynsbesöken genomförs alltid av två personer.

I delegationsordningen för stadsdelsnämnden framgår att handläggare har delegation att fatta beslut om att inleda och avsluta åtgärdsärende. Stadsdelsdirektören har delegation att fatta beslut om förelägganden utan vite vid överträdelser av bestämmelser i tobakslagen, att omhänderta en tobaksvara samt meddela varning vid överträdelse av bestämmelse enligt alkohollagen och tobakslagen. Beslut om föreläggande eller förbud utan vite är delegerat till stadsdelsdirektör och meddelas nämnd. Förelägganden och förbud med vite fattas av nämnd och detsamma gäller för att meddela försäljningsförbud enligt alkohollagen och tobakslagen.

Handläggarens arbetssituation och samverkan

Handläggaren arbetar 45 procent av en heltidstjänst med tillsyn av detaljhandel med tobak och folköl. 20 procent av heltidstjänsten ligger på preventionssamordnaren vilket totalt gör att tillsynen omfattar 65 procent av en heltidstjänst. Preventionssamordnaren och tillsynshandläggaren gör gemensam tillsyn dag i veckan. Det finns också ett samarbete med Östermalm

Datum
2016-11-25

Beteckning
705-14060-2016

stadsdelsförvaltning. Handläggarna från förvaltningarna går tillsammans på tillsyn en dag i veckan. Utöver det görs gemensam tillsyn och kontrollköp tillsammans med andra stadsdelsförvaltningar. Tillsyn görs även tillsammans med Polismyndigheten. Detta gäller både för folköls- och tobakstillsynen. Det finns en samverkansöverenskommelse med Polismyndigheten och att göra gemensam tillsyn fyra heldagar per år. Av samverkansöverenskommelsen framgår att mål följs upp vad det gäller tobak. Denna del ska utökas med mål kring folköl.

Det finns skriftliga rutiner för hur handläggarna ska hantera hot och våld.

Granskade handlingar

Varje detaljhandelsställe har en egen digital akt i OL2. Länsstyrelsen granskade ett antal digitala akter i OL2 vid tillsynsbesöket samt konstaterade att samtliga butiker som säljer folköl och/eller tobak har besökts under 2015.

Under 2015 meddelade stadsdelsnämnden ett beslut om sex månaders försäljningsförbud av tobak för en handlare. Beslutet delgavs butiken tillsammans med Polismyndigheten. Beslutet meddelades även Länsstyrelsens samt Folkhälsomyndigheten senare. Nämndens beslut överklagades och Förvaltningsrätten i Stockholm meddelade dom en månad efter beslutet. Beslutet ändrades av Förvaltningsrätten till en varning. Anmälning av domen gjordes på lista. I händelse av att nämnden vill överklaga beslutet behöver domen meddelas nämnden i sin helhet.

Tillsyn – detaljhandel med folköl och tobak

Vid Länsstyrelsens tillsynsbesök fanns det totalt 78 anmälda försäljningsställen som säljer folköl. Av dessa är det 21 som serverar folköl. 129 försäljningsställen säljer tobak i stadsdelen.

När handläggaren får information om att ett en butik anmält försäljning av folköl eller tobak är ambitionen att besöka stället inom en vecka. Om försäljningsstället har fått Stockholms stads exempel på egenkontrollprogram skickat till sig är handläggaren tydlig med att det är ett förslag. Handläggaren meddelar också att näringsidkaren inte ska skriva på förslaget direkt, utan ta tid på sig att läsa igenom det och anpassa det som behövs. Vid återbesök kontrolleras att näringsidkaren har förstått egenkontrollprogrammet.

Hittills under 2016 har 171 tillsynsbesök genomförts på totalt 158 försäljningsställen. Under 2015 besöktes alla försäljningsställen minst en gång. Totalt gjordes då 166 tillsynsbesök.

Vid tillsyn används Stockholms stads tillsynsprotokoll. Tillsynsprotokollen innehåller frågor till kassapersonal om tobaksförsäljning, frågor till butiksansvarig om rutiner och egenkontrollprogram, kontrollpunkter kring livsmedelssortiment (vid folkölsförsäljning), 18-årsdekaler och marknadsföring. Handläggaren kontrollerar också tobaksprodukternas märkning. Dock innehåller protokollet ingen fråga om märkning av tobaksvara. En tobakspärm, tobak och folkölspärm samt folkölspärm som tagits fram av Stockholms stad lämnades ut till alla försäljningsställen under 2015.

Datum
2016-11-25

Beteckning
705-14060-2016

Vid tillsynsbesöken går tillsynshandläggaren igenom protokollet med handlaren. Handlaren får sedan läsa igenom och skriva under protokollet. En kopia av protokollet skickas till näringsidkaren.

Originalen av tillsynsprotokollen sparas i pärmar. Tillsynsprotokollen sorteras efter butikens namn. Om det är ett återbesök på grund av tidigare anmärkning anges det i OL2.

Under 2015 genomfördes 164 kontrollköp av tobak. 12 procent av butikerna sålde tobak utan att förvissa sig om ungdomens ålder.

Under 2016 har hittills 174 kontrollköp genomförts och 11 procent av butikerna har sålt tobak utan att förvissa sig om ungdomens ålder.

De butiker som sålt tobak vid kontrollköp följdes upp med nytt kontrollköp och extra information.

Butiker där kontrollköp genomförts får ett brev med resultatet av kontrollköpet. I brevet framgår även vilken dag och tid när kontrollköpet genomfördes.

När butiken sålt tobak görs ett återköp direkt till butiken och i anslutning till det förs ett kortare samtal.

Länsstyrelsens bedömning

Tillsyn – detaljhandel med folköl och tobak

Enligt 23 a § tobakslagen ska en kommun som har fattat beslut i ett ärende enligt tobakslagen skicka en kopia av beslutet till Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten och till Länsstyrelsen. Det är lämpligt att utarbeta en rutin för att se till att besluten skickas till respektive myndigheten.

De som deltagit i Länsstyrelsens beslut

Beslutet har fattats av enhetschef Kristin Marklund med tillsynshandläggare Alf Klingvall som föredragande.

Kopia till:

Folkhälsomyndigheten

Norrmalm Stadsdelsförvaltning